

Iskolaújság

Választható tantárgy tanterve

**Óraszám: 35 óra (7., 8. o.)
32 óra (9. o.)**

A szlovén változat szerzői: dr. Igor Saksida, Miha Mohor

Fordította és módosította:
Pisnjak Mária

Lektorálta: Szakállas Gyuláné

MUTATÓ

I. A TANTÁRGY MEGHATÁROZÁSA

II. A TANTÁRGY CÉLJAI

- A. ÁLTALÁNOS CÉLOK
- B. FUNKCIONÁLIS CÉLOK
- C. OKTATÁSI CÉLOK

III. A TANTÁRGY KONKRÉT CÉLJAI

- A. FUNKCIONÁLIS CÉLOK
- B. OKTATÁSI CÉLOK

IV. MÓDSZERTANI ÚTMUTATÓ

V. ALAPKÖVETELMÉNYEK

MELLÉKLET
SZEMÉLYI FELTÉTELEK

I. A TANTÁRGY MEGHATÁROZÁSA

Az Iskolaújság a kilencosztályos általános iskola kötelező programjának választható tantárgya. Eredeti változata a szlovéntanításhoz, jelen módosított változata a magyartanításhoz kapcsolódik, arra épül, tehát a tantárgy keretében elsajátított készségek és ismeretek elmélyítését és bővítését szolgálja, figyelembe véve a tanulók érdeklődését, valamint a művészi és nem művészi szövegek feldolgozásának arányos jelenlétét. Elsődlegesen a magyar nyelvet anyanyelvi szinten tanulóknak ajánljuk a tantárgy választását, de azok a magyarul anyanyelvi vagy megközelítőleg anyanyelvi szinten beszélő, a magyar irodalom és folklór iránt érdeklődő tanulók is választhatják, akik a magyart második nyelvként tanulják. A tantárgy a következő tantárgyakkal korrelál: Médiaismeret, Könyvtári nevelés, Képzőművészeti nevelés, Technikai nevelés, Számítástechnika, Történelem, idegen nyelvek, Földrajz, Etnológia, Etika és társadalom.

A tantárgy az általános iskolai újságírói és tudósítószakkörök, valamint iskolaújságok hagyományára épül. A nem művészi, elsősorban publicisztikai szövegtípusokkal való foglalkozásokat fogja össze. A szövegekkel végzett gyakorlati munkában (írás és olvasás) a tanulók a tanár vezetésével továbbfejlesztik a nem művészi szövegek befogadásának és alkotásának készségét, valamint felkészülnek a publicisztikai/propagandaszövegek alkotó és kritikai befogadására. Megfigyelik ezen szövegek nyelvezetét és stílusát. A tantárgy lehetővé teszi a nyelvészeti, stilisztikai, népköltészeti és dialektológiai kutatótevékenységeket is.

Az Iskolaújság a Petőfi Sándor tanulmányi versenyhez és a Szűnyogh Sándor irodalmi pályázathoz is kapcsolódik. Javasolt munkaformája a csoport- és projektmunka.

A tantárgynak a kétnyelvű iskolákban külön feladata az anyanyelv, az anyanyelvű irodalom és kultúra iránti vonzódás erősítése.

A tantárgy egyéves, a 9-osztályos általános iskola 7., 8. vagy 9. osztályában valósítható meg. Heti óraszám 1 óra, ami 7. és 8. osztályban évi 35, a 9. osztályban évi 32 órát jelent. A tantervben megfogalmazott célokat a tanár az osztály, illetve a tanulócsoporthoz érdeklődésének, képességeinek és tudásának megfelelően válogatja és valósítja meg. A kivitelezés megtervezésekor saját tapasztalatai és az imént leírtak alapján a differenciálást és az egyéni foglalkozást is szem előtt tartja. A tartalmakat és célokat szabadon, de a követelményekkel összhangban választja meg.

A tantervben megfogalmazott alapvető célokat a tanár a tanulók érdeklődésének, önön tudásának, tapasztalatainak és a munkafeltételeknek megfelelően ki is egészítheti.

II. A TANTÁRGY CÉLJAI

A. ÁLTALÁNOS CÉLOK

A tanulók:

- pozitív érzelmi-értelmi viszonyt alakítanak ki a magyar nyelvvel;
- tudatosítják, hogy a nyelv ismerete az emberiség kulturális örökségének az alapja és egyben az egyén személyi és nemzeti identitásának legfontosabb eleme;
- elmélyítik a köznyelv és az irodalmi nyelv ismeretét;
- tudatosítják a köznyelv, a regionális köznyelv és az irodalmi nyelv használatának különböző körülményeit, ezért a nyelvi érintkezésben a beszédhelyzetnek megfelelő nyelvváltozatot választják;
- fejlesztik mind a négy kommunikációs készségterületet (hallgatás, beszéd, írás, olvasás);
- közéleti, szak- és publicisztikai szövegek alkotásával fejlesztik kifejezőkészségüket;
- pozitív viszonyt alakítanak ki az irodalmi hagyományokkal;
- kritikusan értékelik a médiatermékeket.

B. FUNKCIONÁLIS CÉLOK

A tanulók:

- újságokat és folyóiratokat böngésznek, olvasnak, rádió- és tévéműsorokat hallgatnak, tekintenek meg, kritikusan viszonyulnak a médiahoz (Médiaismeret);
- különböző tájékoztató és véleményt közlő szövegeket alkotnak;
- osztály- és iskolaújságot, rádió- és /vagy tévéműsorokat készítenek;
- írásaikat ifjúsági lapokban vagy rovatokban jelentetik meg, illetve külön rádióműsorokban teszik közzé;
- írásaikkal részt vesznek különböző irodalmi és egyéb pályázatokon;
- megismerik a nyelv és az irodalom tudományos kutatásának alapjait és alapvető módszereit;
- tanulmányozzák a társadalmi nyelvváltozatokat, a muravidéki magyar nyelvjárást, iskolájuk diáknyelvét;
- ismerkednek a népköltéssel, megismerik annak gyűjtését, rendszerezését, dokumentálását, archiválását;
- terepen népköltészeti gyűjtést végeznek;
- a gyűjtött anyagot megjelentetik iskolaújságban vagy más médiában;
- kézikönyveket, lexikonokat, szótárakat használnak.

C. OKTATÁSI CÉLOK

A tanulók:

- elmélyítik az alapvető nyelvészeti fogalmak ismeretét (használati szinten);
- ismerkednek az újságírás leggyakoribb műfajaival;
- ismerkednek a népköltéssel, elsajátítják gyűjtésének és kutatásának módszereit.

III. A TANTÁRGY KONKRÉT CÉLJAI

A) FUNKCIONÁLIS CÉLOK

1. A tanulók újságokat és folyóiratokat böngésznek, olvasnak, rádió- és tévéműsorokat hallgatnak, tekintenek meg, kritikusan viszonyulnak a médiához (Médiaismeret).
  - A kivágott cikkeket mappákban gyűjtik, műfajok szerint rendezik őket, megjegyzéseket, kommentárokat fűznek hozzájuk.
  - Újságokban példákat keresnek az egyes publicisztikai műfajokra, aláhúzzák bennük a lényeges adatokat: szerkezeti jellemzők, tipikus szövszerkezetek, szóhasználat stb.
  - Szóban elemzik a médiumok üzenetét, azokat értékelik, beszélgetnek róluk, álláspontjukat indokolják.
  - Meghatározzák az alábbi publicisztikai szövegtípusok lényeges elemeit:
    - tájékoztató műfajok: hír, tudósítás, riport, kérdőív, interjú, kerekasztal-beszélgetés;
    - véleményt közlő műfajok: kommentár, vezércikk, cikk, kritika.
  - Beolvasnak más iskolák iskolaújságaiba, azokat összehasonlítják sajátjukkal, kritikusan értékelik őket.
  - Kiállítást készítenek a régebbi iskolaújságokból.
  - Ellátogatnak a Népújság, a Hidak és az MMR szerkesztőségébe, ismerkednek a hivatásos újságírók munkájával.
2. A tanulók különböző tájékoztató és véleményt közlő szövegeket alkotnak.
  - Hírt, tudósítást, interjút, kommentárt, vezércikket, glosszát, cikket és kritikát írnak; kerekasztal-beszélgetést készítenek.
  - Publicisztikai szövegeket írnak az iskolai élet és környezetük aktuális eseményeiről.
  - Ízlésüknek és a témának megfelelő műfajt választanak.
  - Olyan alkotó és kritikai viszonyt alakítanak ki a szövegekkel, hogy utánozni képesek azok nyelvezetét és stílusát, átültetik őket más nyelvváltozatba, átalakítják stílusukat. Travesztiát írnak (komoly írásművet a satirikus hatás kedvéért más viszonyok közé helyezve átírnak) úgy, hogy a szépirodalmi művek elemeit (cselekmény, szereplők) áthelyezik köznapi, szak- és publicisztikai szövegekbe.
  - Szlovén vagy idegen nyelvből rövidebb publicisztikai szöveget fordítanak.
  - Szövegeiket összehasonlítják és értékelik.
- 3.1 A tanulók osztály-, iskola- és faliújságot, rádió- és /vagy tévéműsorokat készítenek, és/vagy publicisztikai szövegeiket közzé teszik a világhálón.
  - Szerkesztőbizottságba szerveződve szak- és publicisztikai szövegeket írnak, azokat olvasgatják, rendszerezik, megjelentetik az osztály- és /vagy iskolaújságban, illetve annak tematikus számában. Ezt végezve megmagyarázzák és indokolják véleményüket.
  - Szerkesztői koncepciót alakítanak ki.
  - Tematikus újságot vagy (magnófelvételen) hangos újságot készítenek.
  - Elvégzik az újság grafikai és műszaki szerkesztését. Alkalmazzák a korszerű eszközöket (számítógép, fénymásoló).
  - Nyilvántartják a szerkesztőség dokumentációját.
  - A többi tanulóval ismertetik az iskolai újságírással kapcsolatos munkálatokat, motiválják őket a közreműködésre.

3.2 A tanulók ifjúsági lapokban vagy rovatokban jelentetik meg írásaikat, illetve külön rádióműsorokban teszik közzé.

- A tanulók a tantárgy keretében elolvassák szak- és publicisztikai írásaikat, kiválasztják közülük azokat, amelyeket megjelentetnek médiában.

3.3 A tanulók írásaikkal különböző irodalmi és egyéb pályázatokon vesznek részt.

- A tanulók a meghirdetett témákban irodalmi, szak- és publicisztikai szövegeket alkotnak, elolvassák és összehasonlítják a szövegeket, a legjobbakat beküldik a pályázatra.

4. A tanulók megismerik a nyelv és az irodalom tudományos kutatásának alapjait és alapvető módszereit.

- Lektorálják a megjelenésre szánt szövegeket.
- Csoportban nyelvészeti vagy irodalmi projekt- vagy kutatómunkát készítenek.
- Összegyűjtik és kritikusan megvizsgálják a különböző intézmények kétnyelvű feliratait, tábláit; elkészítik az egynyelvű táblák és feliratok magyar szövegét.

5. A tanulók tanulmányozzák a társadalmi nyelvváltozatokat, a muravidéki magyar nyelvjárást, iskolájuk diáknyelvét.

- Stílus- és nyelvi gyakorlatok és játékok segítségével megismerik a magyar nyelv szerepét és helyzetét. A táj- és diáknyelvi szöveget köznyelvre „fordítják” és fordítva. A táj- és diáknyelvi szavakat, szókapcsolatokat szótárba gyűjtik.
- Csoportban projekt- vagy kutatómunkát készítenek a tájnyelvről és a diáknyelvről.
- Magnófelvételek segítségével fonetikus lejegyznek népköltészeti szövegeket, és azokat köznyelvre „fordítják”.

6.1. A tanulók ismerkednek a népköltéssel, megismerik annak gyűjtését, rendszerezését, dokumentálását, archiválását.

- Helyi és egyetemes magyar népköltészeti gyűjteményeket olvasnak.
- Az életkoruknak és ismereteiknek megfelelő szakirodalom olvasásával készülnek a népköltészet tanulmányozására és kutatására.
- Ismerkednek a népköltészet dokumentálásának és őrzésének elveivel, módszereivel.

6.2. A tanulók falusi és városi környezetben művelődési anyagot gyűjtenek, azt tanulmányozzák. Interjúút és kérdőívet készítenek az adatközlőkkel.

- Feljegyznek rövidebb népköltészeti szövegeket (közmondások, szólások, találós kérdések, csúfolók, viccek, anekdoták, lírai versek, graffitik stb.), azokat tanulmányozzák, rendszerezik.
- Feljegyznek hosszabb népköltészeti szövegeket (emlékek, monda, legenda, mese, epikus költemény stb. .), azokat tanulmányozzák, rendszerezik.
- Tanulmányozzák a vidék népszokásait és hagyományait (ünnepi szokások, régi hiedelmek, babonák, esküvői szokások, táncok, iskolabúcsúztató, fiatalok társasági szokásai stb.).
- Tanulmányozzák a mai és hajdani gyermekjátékokat (pásztorjátékok, társasjátékok stb.).
- Feljegyzik rétek, mezők, erdők nevét, tanulmányozzák azok eredetét.
- Tanulmányozzák a vidék ismert személyiségeit, nevezetes embereit.
- Tanulmányozzák a vidék régi mesterségeit, az oktatás fejlődését, az építészet változásait, a művelődés- és sporttörténetét.

- 6.3. A tanulók a gyűjtött anyagot iskolaújságban vagy más médiában jelentetik meg
- Megismerik a szövegek közlésének kritériumait, a szövegeket elkészítik kiadásra.
  - A kommentárjaikkal ellátott népköltészeti, valamint a kulturális örökségről szóló szövegeiket iskolaújságban, irodalmi folyóiratban, évkönyvben jelentetik meg és/vagy elküldik a médiák szerkesztőségébe.
7. A tanulók kézikönyveket, lexikonokat, szótárakat és más forrásműveket használnak.
- A köznapi, közéleti, szak- és publicisztikai szövegek olvasása után szóban megmagyarázzák a szövegkörnyezet ismeretlen szavait, illetve szótárban, lexikonban vagy másutt megkeresik jelentésüket.
  - Elkészítik személyes - idegen szavak jelentését tartalmazó – szótárukat.
  - A népköltészet gyűjtéséhez önállóan keresnek adatközlőket.

B) OKTATÁSI CÉLOK

1. A tanulók alkalmazzák a magyarórákon elsajátított nyelvészeti kifejezéseket, elmélyítik az alapvető nyelvészeti fogalmak ismeretét (az alkalmazás szintjén).
2. A tanulók megismerik a területi és társadalmi nyelvváltozatokat, elsősorban
- a muravidéki magyar nyelvjárást, valamint a szélesebb nyugati régió nyelvjárását, és a nyelvi kommunikáció tényezőit, elsősorban
  - köznapi és közéleti,
  - szakszövegek és
  - publicisztikai szövegek által.
3. A tanulók megismerik a médiával kapcsolatos alapvető kifejezéseket:
- újság, folyóirat, rádió- és tévéműsor,
  - iskoalújság, osztályújság, tematikus szám, irodalmi pályázat,
  - szerkesztőség, főszerkesztő, grafikai, műszaki szerkesztő, szerkesztői koncepció,
  - tükkör, oszlop, rovat, kolofon,
  - lektor, korrektor, dokumentátor.
4. A tanulók ismerkednek a leggyakoribb újságírói műfajokkal:
- tájékoztató műfajok: hír, tudósítás, riport, interjú, kérdőív, kerekasztal-beszélgetés,
  - véleményt közlő műfajok: kommentár, vezércikk, cikk, kritika.
5. A tanulók ismerkednek a népköltéssel, készülnek annak tanulmányozására. Elsajátítják a népköltészet alapvető fogalmait, és alkalmazzák a következő kifejezéseket:
- népköltészet: közmondás, szólás, találós kérdés, csúfoló, vicc, anekdota, lírai vers, emlékirat, monda, legenda, mese, epikus költemény, graffiti,
  - adatközlő,
  - kulturális örökség.

IV. MÓDSZERTANI ÚTMUTATÓ

1. OSZTÁLY- ÉS ISKOLAÚJSÁG

1.1. Az iskolaújság készítése iskoláink legfontosabb szakköri tevékenységei közé tartozik, hiszen általa a tanulók nyelvi kifejezőképességüket gyakorolják, valamint a média kritikus olvasóivá és befogadóivá nevelődnek. A tevékenységbe pedig a fiatal »újságírók« mellett más érdeklődésű tanulók is bekapcsolódhatnak, tehát azok, akiket a képzőművészet, a fényképezés, az irodalom, a nyomdai munka, a terjesztés érdekel. Az újságszerkesztés az Iskolaújság tantárgy központi tevékenysége.

1.2. A tantárgy tanárának fontos szerepe van az osztály- és iskolaújság szerkesztőbizottságának megalakításában, hiszen segít a tanulóknak felosztani a feladatköröket, érdeklődésüknek és képességeiknek megfelelően. A **szerkesztőbizottságnak** tagja minden tanuló, aki a tantárgyat választotta. Maguk közül kiválasztják a **főszerkesztőt, segédjét** (aki egyben a helyettese is), valamint a rovatszerkesztőket (tudomány és technika, művészetek és kultúra, iskolánk és településünk élete, sport, irodalom, vidám oldalak...) is. A tanár a képzőművészeti és a technikai nevelés tanárainak közreműködésével jelöli ki a megfelelő grafikai és műszaki szerkesztőt. Azok a tanulók, akik a magyar nyelvet és helyesírást a legjobban ismerik, birtokolják, a szövegek **lektorai** és **korrektorai** lesznek. A szerkesztőbizottság dokumentációját a **dokumentátor** gondozza. A feladatok a tanulók közt egyformán oszlanak meg, de év közben megegyezés alapján fel is cserélhetik ezeket egymás közt.

A tanulók legelőször címet választanak az újságnak. A cím legyen eredeti, vidám, vonatkozzék a nemzedék, a település vagy az iskola valamely jellemzőjére.

1.3. A tanár és a tanulók vagy osztályújság készítése mellett döntenek, amelyben csak saját szövegeiket jelentetik meg, vagy pedig iskolaújság készítése mellett, amelyet a többi osztály tanulóival közösen készítenek. Ettől függően döntenek a lap koncepciójáról. A szerkesztőbizottság üléseit a főszerkesztő vezeti, az elképzeléseket és a határozatokat pedig a helyettese vagy a dokumentátor foglalja írásba. A rovatszerkesztők beszámolnak az összegyűjtött anyagról, azt a többi tanulóval is elolvastatják, és argumentált beszélgetésben döntenek a közlésükről. A jóváhagyott szövegeket a főszerkesztőnek adják. Ő rovatonként osztályozva rendezi a szerkesztői mappában.

Nézzünk meg egy bevált modellt:

- vezércikk (szerkesztői vagy időszerű témában),
- tájékoztató jellegű rovatok (iskolai és iskolán kívüli eseményekről szóló hírek),
- cikkek (Kommentár, Rövid interjú, Riport az iskolapadból, Osztályzataink, Útleírás c. rovatok)
- ismeretterjesztő szövegek (A minket körülvevő világ, A természet hírei, A tudomány és technika berkeiből, Fiatal kutató, Állattörténetek c. rovatok)
- irodalmi rész (Történetek, versek; Emlékiratok; A fordítói műhelyből; Elbeszélés folytatásokban; Elmélkedések, Irodalmi riport, Interjú c. rovatok),
- sportrovat (Az iskolai sportegylet munkájáról, A hónap sportolója, Hírek a sportpályáról, Sakk c. fejezetek),
- vidám oldalak (viccek az iskolapadból, rejtvények, keresztrejtvények, találós kérdések...)
- kolofon.

A szövegek rendezése közben kristályosodik ki az a központi téma, amelynek az újságban kiemelkedő helyet kell keresni, s amely köré értelemszerűen rendezni kell a többi rovatot. Az az újság, amelynek rovatai mindig előre meghatározott sorrendben követnék egymást az egyes számokban, idővel begyöpösödne, hiszen azt sugallná a fiatal munkatársaknak, hogy akkor lesznek sikeresek, ha igazodnak ehhez a koncepcióhoz.

A jó iskolaújság színes tartalmakat közöl, a legkülönbözőbb formákban. A tanulók a magyar nyelv tantárgy keretében is olvasnak és írnak szak- és publicisztikai szövegeket, ezt a képességüket fejleszti tovább a tanár ezzel a tantárggyal. Tanácsot ad, milyen formában mutassák be a kiválasztott eseményeket, problémákat vagy személyiségeket.

1.4. Így alakulnak ki az egyes számok központi témái, vagy akár tematikus szám is. A tanulókat a tematikus szám készítéséhez, anyaggyűjtéséhez különböző – az iskola, valamely egyesület, újság által kiírt – projekt- és kutatómunka-pályázatok is ösztönözhetik. Ha a tanulók tematikus szám vagy évkönyv készítése mellett döntöttek, a tanárnak az a feladata, hogy kielégítse a tanulók kíváncsiságát, felfedező kedvét, tehát megállapítsa érdeklődésük fokát, majd azokat bővítse és mélyítse. Ha ugyanis magukra hagyjuk a tanulókat, akkor magasröptű terveiket csak ritkán valósítják meg. Ezért a tanár a válságos pillanatokban segítségükre van, megmagyaráz valamit, tanácsot ad, irodalmat ajánl, szakemberhez, könyvtárba irányít. Így bővülnek ismereteik egy adott problémakörben, ismereteikről és tapasztalataikról tájékoztatják társaikat, ennek köszönhetően a tanár könnyebben toboroz több tanulót. A tanárnak arra is ügyelnie kell, hogy a tanulók ne vállalkozzanak túl könnyű vagy túl nehéz feladatra, és hogy a csoportmunka összehangolt és szervezett legyen. Ha csökken a munkakedv, vagy a régi ötletek helyett újabbak születnek, a tanár segít a közelebbi célokra összpontosítani.

Ha a különszám ötlete a tanártól származik, még inkább motiválnia kell a tanulókat. Őket a különleges, meglepő téma ragadja meg, ezért eleinte figyelmüket a projekt vonzó elemeire kell irányítani. Ha nem tudnak megbarátkozni a felkínált témával, jobb, ha a tanár felhagy a különszám gondolatával.

1.5. A kazettás magnó és egyéb más eszközök segítségével az iskolaújságnak egy másik lehetősége (változata) is megvalósítható: a hangos újság. Ilyen módon nyilvánossá lehet tenni a tanulók zenei próbálkozásait, az iskolai énekkar vagy zenekar felvételeit, a népdaléneklést, közkedvelt zenei együttes koncertjét, irodalmi estet, érdekes tanulókkal folytatott beszélgetést, településük eseményeinek és rendezvényeinek hangfelvételeit. Az irodalmi és a színházklubbal karöltve rövidebb rádiójátékot is készíthetnek, és azt a hangos újságban leközölhetik. A felvétel közben elhangzó megjegyzéseket, a felvételváltozatokat és egyéb megjegyzéseket összegyűjtik, hogy a montázmunkálatok könnyebbek legyenek.

A kazettával egyidőben a szerkesztőség nyomtatásban is kiadhatja az újság egy részét vagy mellékletét. A kazettához mellékelt kisebb füzetben a tanulók azokat a szövegeket vagy más alkotásokat jelentetik meg, amelyek a felvételen nem lennének hatásosak, vagy amelyek kiegészítik a felvett anyagot (fotók, illusztrációk, kották).

1.6. A szerkesztés utolsó fázisába kapcsolódik be a grafikai és a műszaki szerkesztő. A főszerkesztő, a grafikai és műszaki szerkesztő vázolja az újság tükrét, amellyel a koncepcióval összhangban adott számú oldalon előre látják az újságírói, az irodalmi és a képzőművészeti alkotások helyét. Napjainkban a kéziratos vagy gépelt szöveg ritka, a tanulók szövegeiket számítógépen írják be és szerkesztik.

A hagyományos fénymásolás sem divatos már, a legtöbb iskolában modern elektromos másolókkal készítik a kisebb példányszámú lapokat és újságokat. Amikor viszont nagyobb

pédányszámban szeretnék kiadni őket, általában nyomdát bíznak meg ezzel. Az ott elkészített lapokat a tanulók maguk is összerakhatják, ha az újság nem túl terjedelmes.

1.7. A szerkesztőbizottság a tantárgy keretében **évi három alkalommal** ad ki újságot, ezáltal biztosítva annak időszerűségét és minőségét. Ez a dinamika csak a tanár jó tervezésével, a szerkesztőbizottság szervezett munkájával valósulhat meg. Mindenképpen kerülni kell a vaskos, a tanév végén megjelenő évkönyvek készítését. Az egyes számok terjedelme ne haladja meg a **16 oldalt**, a mellékletek és a tematikus publikációk terjedelme legyen összhangban a tartalmukkal.

A leginkább javasolt formátum a 29 ½ x 21 (A4). Nagyon könnyű az ilyen lapot kettéhajtani, hogy A5 formátumú keletkezzen; ritkébbak viszont a négyzet alakú (21 x 21) vagy más formátumú újságok, mert lényegesen drágábbak.

2. NÉPKÖLTÉSZET (FOLKLÓRIRODALOM)

2.1. A (muravidéki) magyar folklórirodalommal, ennek tanulmányozásával, a kulturális örökség gyűjtésével való ismerkedés az Iskolaújság tantárgy fontos tevékenysége. Lehetővé teszik a tanuló életszerű bekapcsolódását a környezetébe, a többi tantárggyal és az etnológiával (néprajzzal) való kapcsolatot. A tanulók számára lehetővé teszik az anyanyelvi tájnyelvükhöz való kötődést. Vonzzák és lekötik a különböző képességű és érdeklődésű tanulókat. Átáluk mind a négy készségterület fejlődik, a hallgatás, a beszéd, az olvasás és az írás, jegyzetelés.

2.2. A folklórirodalommal való iskolai foglalkozások legmegfelelőbb formája a **csoport- és projekt munka**. A munkában alkotó jelleggel tudnak közreműködni a legkülönbözőbb választható tantárgyakat és szakköröket (színház, irodalmi, tudósító, földrajzi, történelmi, idegenforgalmi, fotó...) látogató tanulók. A folklórirodalom gyűjtéséhez a vidéki környezet több lehetőséget nyújt, de városi környezetben is van erre lehetőség.

2.2.1. Ajánlott a tanulóknak először **megmagyarázni az alapvető fogalmakat**, ismertetni velük a terminológiát, hogy elsajátíthassák a kifejezésmódot, és megtanulják **elkülöníteni a folklórirodalmat az irodalomtól**. Nagyon fontos tudatosítani a folklórirodalom és a folklorizmus megkülönböztetését.

2.2.2 A következő fázisban a tanulókkal ismertetjük a terepen való anyaggyűjtés közeli és távoli céljait. Elmondjuk, hogy a folklórirodalom régen az irodalmi alkotás egyetlen formája volt, az irodalom kezdete óta pedig a kettő párhuzamosan él egymás mellett. Annak ellenére, hogy mind anyag-, mind motívumviláguk közt sok a találkozási pont, az irodalom – az olvasóval való könnyebb kommunikációnak köszönhetően – a közéletben nagy előnyre tett szert.

2.2.3 Kik lehetnek **adatközlők**? Elsősorban a szülők, de a nagyszülők, más rokonok, szomszédok, falubeliek is. Ne feledkezzünk meg az idősebb polgárok otthonairól sem, amelyek látogatására azonban a tanulókat kellően fel kell készíteni.

2.2.4. A fokozatosság elvének megfelelően először a rövidebb, könnyebb szövegtípusok lejegyzésére szoktatjuk őket, ilyenek pl. a közmondások, a fejtörők, a versek. A hosszabb prózai szövegek lejegyzése ugyanis nehezebb a szabályos versformájú versek lejegyzésénél, amelyeknél a séma is segíti a szövegformálást, míg a prózai szövegeknél a mesélőnek ilyen segítség nem áll rendelkezésére. A prózai történetek kevésbé elterjedtek, általában inkább nyelvjárásiasabb a nyelvezetük, mint a verseké. Ezért az a legcélravezetőbb, ha a gyűjtött anyagot magnóra vesszük, majd leírjuk. Semmiképpen sem szabad ahhoz bármit is hozzáadni, azt kiegészíteni.

2.2.5. Munka közben feltétlenül követni kell bizonyos **erkölcsi szabályokat** is. Így pl. az adatközlő beleegyezése nélkül nem készítünk felvételt. Igaz, hogy az ember, ha tudatában van, hogy beszédét rögzítik, csak nehezen tud fesztellenül viselkedni, de inkább legyenek a felvételeink rosszak, mintsem hogy becsapnánk valakit, aki megbízik bennünk és ránk hagyományozza tudását.

2.2.6. **Kiindulópont:** A véletlenszerű beszédpartner közelébe a környék külső jellemzői iránt érdeklődő kérdésekkel tudunk kerülni, ilyenek pl. a mezők, rétek stb. neve és eredetük. A beszélgetés folytatásában bővítjük az érdeklődés körét.

2.3. **Az anyag dokumentálása:** Ajánlott minden gyűjtött egységet külön A4 formátumú lapra lejegyezni, ezzel megkönnyítjük az anyag fejezetekbe rendezését. Minden egységénél rögzítjük az énekes/a mesélő nevét, születésének helyét és évét, foglalkozását, a lejegyzés helyét és idejét. Illő megkérdezni, vajon máshonnan települt-e ide, honnan ismeri az elmondott szöveget, kitől hallotta/tanulta. Rögzítjük a közlés módjára, körülményeire vonatkozó megjegyzéseinket is, pl. magától mesélt/énekelte-e vagy csak ösztönzésre, vidáman, egyhangúan mesélt-e, milyenek voltak a gesztusai, az arckifejezése, rajtunk kívül más is meghallgatta-e.

2.4. **A gyűjtött anyag bemutatása:**

- a tanulók feljegyzéseiből, a gyűjtött tárgyakból és fényképekből kiállítást készítenek;
- azt egybekötik egy rendezvényt, amelyen lejátszák a (tájnyelvi) felvételeket is;
- az anyagot előkészítik az iskolaújságban (külön rovatban, tematikus számban), külön kiadványban, az interneten való megjelenésre;
- megpróbálják a helyi írott sajtóban, rádióban, tévében, a közszolgálati médiában közölni;
- gyűjtéseikkel a dialektológiai és néprajzi gyűjtéseket gazdagítják.

2.5. A terepmunka mellett a tanulók újságból, helyi lapokból (Népújság), évkönyvekből (Naptár, Muratáj) és egyéb kiadványokból is gyűjthetnek népköltészeti motívumokat. Ebben az esetben is meg kell tanulniuk a hivatkozás és archiválás módját. A munka záró momentuma lehet olyan rendezvény, amelynek keretében bemutatják munkájuk eredményét. Ezzel a tanulók nemzeti hovatartozása, a helyi kulturális örökség iránti pozitív viszonya, alkotókészsége és csoportmunka-szelleme is fejlődik.

3. EGYÉB KUTATÁSOK

3.1. Az Iskolaújság tantárgy javasolt munkaformája a csoport- és projektmunka. A tanár megítélése szerint a projektmunkákkal különböző hazai és magyarországi pályázatokon is részt vehetnek a tanulók.

3.2. A 8. és 9. osztály tanulóit a tantárgy tanára és a magyartanár ösztönözze a Petőfi Sándor tanulmányi versenyen való részvételre.

3.3. A különböző pályázatok és a tanulmányi verseny csak közvetve kapcsolódik a tantárgy céljaihoz, ezért a tantárgy keretében nem válhat uralkodó tevékenységgé az azokra való felkészülés.

Irodalom a tanároknak és tanulóknak:

Boda Edit: *A világfa körül (irodalom, néprajz, médiaismeret) 5. o.* Helikon Kiadó, 1997.

Boda Edit: *Időn át, téren át (irodalom, néprajz, médiaismeret) 5. o.* Helikon Kiadó, 1997.

Boda Edit: *Időn át, téren át (irodalom, néprajz, médiaismeret) 6. o.* Helikon Kiadó, 1997.

Hartai László, Muhi Klára: *Mozgóképek és médiaismeret 8.o.*, Korona Könyvkiadó, 2002.
Halász Albert: *Jeles napok, népi ünnepek a Muravidéken*. Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézet, 1999.

A felsoroltak mellett szükség szerint más muravidéki szerzők (Pivar Ella, Szúnyogh Sándor, Varga József, Varga Sándor) néprajzi és helytörténeti művei is számításba jöhetnek.

V. ALAPVETŐ KÖVETELMÉNYEK

A tanuló:

- meghatározza a következő publicisztikai műfajok elemeit, jellemzőit:
  - tájékoztató műfajok: hír, tudósítás, riport, kérdőív, interjú, kerekasztal-beszélgetés,
  - véleményt közlő műfajok: kommentár, vezércikk, cikk, kritika;
- hírt, tudósítást, riportot, interjút, kommentárt, vezércikket, cikket és kritikát ír, kerekasztal-beszélgetést készít;
- utánozza egy szöveg stílusát és nyelvezetét, más nyelvváltozatba ülteti át;
- legalább egy szöveget készít az osztály- vagy iskolaújságba, illetve az iskolarádióba vagy televízióba;
- elkészíti az újság vagy tematikus szám koncepcióját;
- elvégzi az újság grafikai vagy műszaki szerkesztését;
- legalább egy szöveget küld ifjúsági vagy más média szerkesztőségébe;
- lektorálja és korrigálja osztálytársai szövegét;
- tájnyelvi vagy szlengszöveget köznyelvibe ültet át vagy fordítva;
- tájnyelvi vagy szlengszótárt készít;
- magnófelvétel után lejegyez prózai népköltészeti szöveget, és lefordítja köznyelvre;
- lejegyez három népköltészeti szöveget;
- leír egy népszokást vagy hagyományt, illetve bemutat régi mesterséget vagy történetet települése történelméből;
- ismeri az újságírás és folklórirodalom szakkifejezéseit.

VI. MELLÉKLET

SZEMÉLYI FELTÉTELEK

Az Iskolaújság tantárgyat az taníthatja, aki egy- vagy kétszakos egyetemi képzés keretében az alábbi szakképzettségek egyikét szerezte meg:

- okleveles magyar nyelv és irodalom szakos tanár,
- okleveles magyar nyelv és irodalom szakos bölcseész
- okleveles újságíró.

Átmeneti személyi feltételek:

Az Irodalmi klub tantárgyat azok is taníthatják, akik Az oktatás- és nevelésügy szervezéséről és finanszírozásáról szóló törvény hatálybalépése előtt eleget tettek az általános iskolai magyartanítás feltételeinek.